

Antik Çağ ve Günümüzden Örneklemelerle, İnsan Gelişimi ve Öğretim Programlarında Müzik Eğitiminin Yeri ve Önemi

Erden Miray Yazgan Yalkın¹

ORCID: 0000-0002-8543-8559

DOI: 10.55256/TEMASA.1015065

Öz

Ülkelerin eğitim sistemlerinde müzik eğitimine atfedilmesi gereken önem hakkında kültürlerarası bir teori inşa etmeyi amaçlayan bu çalışmada, ideal toplumun inşasında eğitimin yeri incelenmekte ve bu kapsamda Konfüçyüs'ün müzik eğitimine vermiş olduğu öneme dayalı olarak, Çin gibi büyük bir medeniyetin düşünce yapısının temel taşlarından birisi olan Konfüçyüs öğretisi çerçevesindeki hipotez ve epistemolojiler ele alınmaktadır. Farklı bir dil ve kültüre sahip olan Çin'deki düşünce dünyası her ne kadar bizim kültürümüzle doğrudan ilişkili olmasa da farklı kültürler ve o kültürlerin düşünce dünyalarına ilişkin yapılacak her çalışma, farklı kültürler arasındaki paralellikler, benzerlikler ve farklılıkları inceleyerek verimli sonuçlar elde edebilmek açısından önemlidir. Bu çalışmada ilk olarak, Konfüçyüs Okulu, Konfüçyüs'ün öğretisi ve amacı hakkında genel bir bilgi verilmekte; sonra, Konfüçyüs'ün eğitime verdiği önem ile kendi kavrayışı çerçevesinde müzik eğitimi hakkındaki hipotezlerine değinilmekte ve müzik eğitimi Shi-Jing (Şarkılar Kitabı) kapsamında incelenerek Konfüçyüs'ün müziğin ve ritüellerin neden önemli olduğuna dair düşünceleri ele alınmaktadır. Ardından, disiplinlerarası etkileşimler çerçevesinde müziğin bilişsel yeteneklerin gelişmesindeki katalizör rolünü konu edinen örneklemeler üzerinden, müzik ile akıl yürütme arasında var olan dolayimli ilişkiden hareketle müziğin eğitim sistemindeki yeri ile bu bağlamda günümüz eğitim ve öğretim modellerinde müzik eğitimine özellikle önem verilmesinin gerekliliği üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çin Felsefesi, Konfüçyüs Öğretisi, İdeal İnsan, Müzik ve Eğitim, Müzik.

Place and Importance of Music Education in Human Development and Curriculum Programs with Samplings from Ancient Times and the Present Day

Abstract

In the current study, which aims to construct an intercultural theory about the importance to be attributed to music education in the system of education of countries, the place of education in the construction of the ideal society is investigated and within this scope, depending on the importance of Confucius given on the music education, hypotheses and epistemologies within the framework of Confucius teaching, which is one of the cornerstones of the thought structure of a great civilization such as China, are discussed. Despite the world of thought in China, having a different language and culture, is not directly related to our culture, every study to be done on different cultures and the world of thought of those cultures is important in terms of obtaining efficient results by examining the analogies, similarities, and differences between different cultures. In the present study, a general information about Confucius School, doctrine and purpose of Confucius is primarily provided; then, the importance given to education by Confucius and his hypotheses about music education within the framework of his own concept are mentioned, and the thoughts of Confucius on the importance of music and rituals are discussed by examining music education within the scope of Shi-Jing (Book of Songs). Subsequently, the place of music in the system of education and the necessity of giving particular importance to music education in today's education and training models are emphasized by depending on the mediated relationship between music and reasoning, through the examples focusing on the catalyst role of music in the development of cognitive abilities within the framework of interdisciplinary interactions.

Keywords: Chinese Philosophy, Confucius' Doctrine, Ideal Human, Music and Education, Music.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, KKTC Uluslararası Final Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü. miray.yazgan@gmail.com

Giriş

Bu çalışmanın amacı, literatür taraması ile gerçekleştirilen betimsel bir araştırma temelinde, kökeni Antik Çağ'a kadar uzanan köklü bir medeniyetin eğitim sisteminde müziğe verilen önemi ortaya koymak, yakın zamana ait araştırmalar sonucu elde edilmiş nicel sonuçlar ile örneklemleyerek müzik eğitiminin insanın gelişim süreci içerisindeki önemini anlaşılmasını sağlamak ve ülkemizde eğitim-öğretim programları hazırlanırken bu konuya önem verilmesinin gerekliliğine dikkat çekmektir.

Bu çalışmada, öncelikle kadim dünya medeniyetlerinden biri olan Çin'in felsefi düşünce yapısının oluşmasında önemli bir yeri olan ve eğitim felsefesi kapsamında yapmış olduğu çalışmalar doğrultusunda öğretmenliği uğraş edinen kendisine özgü eğitim yöntemleri geliştirmiş olan önemli Antik Çağ düşünürü Konfüçyüs tanıtılacaktır. Daha sonra, Konfüçyüs'ün adını taşıyan Konfüçyüs Okulu ve Konfüçyüs Öğretisi ele alınacaktır. Amacı hakkında genel bir bilgi verilecek olan Konfüçyüs Öğretisi; ideal bir devlet, bu devlette varlık gösterecek ideal bir toplum ve her ikisinin gerçekleşmesinde asıl unsur olan ideal bireyin nasıl olması gerektiği ve buna yönelik eğitimin nasıl verilmesi gerektiğine dair görüşleri kapsamaktadır. Ardından, Konfüçyüs'ün ideal toplumun oluşmasında temel bir unsur olarak gördüğü eğitime verdiği önem, eğitim hakkındaki düşünceleri, iyi bir eğitimin nasıl verilmesi gerektiği ve kendi kavrayışı çerçevesinde müzik eğitimi hakkındaki hipotezlerine değinilecektir. Konfüçyüs'ün, eğitimin başarısında rol oynayan en önemli unsur olarak belirttiği müzik eğitimi, Shi-Jing kapsamında ele alınacak ve müziğin ne olduğuna, iyi müziğin nasıl olması gerektiğine, müzik eğitiminin nasıl verilmesi gerektiğine, kimlerin müzik eğitimi alabileceğine ve müzikle birlikte ritüellerin neden önemli olduğuna dair Konfüçyüs'ün bütün düşüncelerine yer verilecektir.

Sonraki bölümde, yakın zamanda yapılmış olan ve müziğin insan beynine, çoklu zekâya, sözel zekâya ve matematiksel-mantıksal zekâya etkilerini ele alan araştırma çalışmalarının kısmen nicel, kısmen nitel sonuçlarına dair örneklemeler ile günümüz eğitim-öğretim modellerinde müzik eğitimine özellikle önem verilmesinin gerekliliği vurgulanacaktır.

İdeal insanın taşıması gereken özellikler üzerine fikir yoran Antik Çağ filozofu Konfüçyüs'ün, bireylerin eğitim süreci kapsamında müzik eğitimine verdiği önemi ortaya koyan ve yakın zamanda yapılan ve müziğin farklı disiplinlere göre bireylerin öğrenme yetileri üzerindeki etkilerine dair yapılmış araştırmaların nicel sonuçlarını ele alan bu çalışma, eğitim-öğretim sistemini planlamakla görevli olanlar için ufuk açıcı olacaktır.

1. Konfüçyüs Öğretisi ve Amacı

Çin'de felsefi düşünce ve mantık anlayışı, aşağı yukarı MÖ 6. yy. ile MÖ 2. yy. arasındaki dönemde ortaya çıkmıştır. Antik Çin tarihinde Savaşan Beylikler Çağı olarak adlandırılan MÖ 6. yüzyıl sonları ve MÖ 5. yüzyıl başları arasında yaşanan iç karışıklıklar sonucunda, toplumun ahlaki, siyasi ve ekonomik yönden çökmeye başladığı karanlık bir döneme girilmiştir. Bu dönemin getirdiği olumsuzluklar sonucunda, toplumun her yönden huzura ve refaha kavuşabilmesi için ideal yönetimin, ideal toplumun ve ideal insanın nasıl olması gerektiği ve hayat ile evrenin anlamının neler olduğu üzerine farklı akıl yürütme yöntemleri ve düşünce biçimleriyle farklı fikirler elde eden, bu fikirlerin temelinde öğretiler meydana getiren ve okullar kurarak bu öğretileri hayata geçirme ve yayma amacı güden çeşitli düşünürler ortaya çıkmıştır. Çin tarihinin

karanlık dönemlerinden biri olarak değerlendirilmesine rağmen Savaşan Beylikler Dönemi, ideal yönetim anlayışını elde etmek ve toplumsal refahı sağlamak için yürütülen felsefe ve mantık çalışmalarına ev sahipliği yapan, “Yüz Düşünce Okulu” olarak adlandırılan ilerici kurumların ortaya çıkışını da kapsamaktadır.² Önde gelen Çin tarihçilerinden Szuma Chien’e göre (MÖ 2. yy.) Antik Çağ Çin Felsefe Tarihi’nde felsefi düşüncenin oluşumu ve gelişimi bakımından büyük öneme sahip 6 okul; Tao Te Okulu, Konfüçyüs (Ju) Okulu, Mo Tzu Okulu, Yin-Yang Okulu, Fa (Kanuncular) Okulu ve Ming (Adlar ve Biçimler) Okulu’dur.³ Bu okulların en önemlilerinden biri de araştırmamızın ana unsurlarından olan Konfüçyüs Okulu’dur.

Han İmparatorluğu Kataloğu’nda yer alan felsefi okulların ikincisi olan, geleneksel bir felsefe anlayışına sahip Konfüçyüs Okulu’nun orijinal adı Ju Chia yani Bilginler Okulu’dur. Okul, adını, öğrencilerinin mensubu olduğu ‘Ju’ sınıfından almıştır. Ju’lar, klasiklerde ismi geçen, geleneğe yönelik bilgileri içselleştirmiş kişilerdir. Bu düşünce okulunun kurucusu, yine bir Ju sınıfı mensubu olan Konfüçyüs (MÖ 551-479) olduğu için Batı literatüründe bu okuldan Konfüçyüs Okulu olarak söz edilmektedir. Söz konusu okula mensup olan ve bilgin (âlim/akil) olarak adlandırılan bu kişiler, geleneksel uygulamaların nasıl olması gerektiğine dair sahip oldukları bilgilerin tamamını, kendilerinden çok önceki zamanlarda yazılmış olduğu kabul edilen ve söz konusu bilgilere kısaca ama anlaşılır şekilde yer verilen, Çin Tarihi’nde oldukça önemli bir yere sahip olan ve Türkçeye “Altı Klasik” olarak tercüme edilmiş olan Liu Yi’den edinmişlerdir. Dolayısıyla, Ju Okulu’nun asıl amacı, bu Altı Klasik ile birlikte Konfüçyüs öğretisinin, başka bir deyişle Konfüçyüs’ün erdem etiğinin herkes tarafından öğrenilmesini ve benimsenmesini sağlamak, böylece ideal yönetici ve ideal bireylerden oluşan ideal toplum fikirlerini hayata geçirmektir. İçerikleri adlarından da kolaylıkla anlaşılabilen bu Altı Klasik, Störig tarafından, Değişimler Kitabı (Liu Yi), Şiir ya da Kaside Kitabı (Yi xing / I Ching), Tarih Kitabı (Shu jing / Shang Shu), Ritüeller ya da Törenler (Li Ji), Müzik (Shi-Jing), İlk Bahar ve Son Bahar Yıllıkları (Ch’un Ch’iu) şeklinde tanımlanmıştır.⁴

Konfüçyüs MÖ 551 yılında şimdiki Shantung Eyaleti’nin Lu şehrinde doğmuştur. Gençliğinde oldukça yoksul bir yaşam sürmüş olan Konfüçyüs, 50 yaşında Lu Beyliği’nde yüksek bir mevkide görev almış ancak bir süre sonra politik kumpaslar sonucunda görevinden istifa etmeye zorlanmış ve sürgüne gönderilmiştir. Ömrünün geri kalanını toplum yapısını düzenlemeye ve uygun yönetim yapısını belirlemeye yönelik ideallerini gerçekleştirebilmek için şehir şehir gezerek geçiren Konfüçyüs, ne yazık ki MÖ 479 yılında bu idealini gerçekleştiremeden vefat etmiştir.

Konfüçyüs’ün yaşadığı dönemde, “Pien Che” olarak adlandırılan yanıltmacı düşünürler⁵ ortaya çıkmışlardır. Konfüçyüs’e göre bu kişiler; dini inançları, gelenekleri ve töreleri hiçe sayan, neyin iyi veya kötü olduğuna geleneklerin ve törelerin işaret ettiği gibi değil kendi çıkarları doğrultusunda karar veren ve yanlışları doğru gibi göstermek için çeşitli akıl oyunlarına başvuran kimselerdir. Yine Konfüçyüs’e göre yanıltmacı düşünürler, zamanla insanlara; geleneklerin, törelerin veya dinin onaylamadığı öznel öğütler vermeye

² Erden Miray Yazgan Yalkın, *Antik Çağ Çin Felsefesi ve Mantık Çalışmaları, Çin Felsefesi ve Mantık Bilimi-1* (İstanbul: Demavend, 2017), 1, 24, 225, 227.

³ Yazgan Yalkın, *Antik Çağ Çin Felsefesi ve Mantık Çalışmaları, Çin Felsefesi ve Mantık Bilimi-1*, 29.

⁴ Hans Joachim Störig, *İlkçağ Felsefesi Hint-Çin-Yunan*, çev. Ömer Cemal Güngören. (İstanbul: Yol Yayınları, 1994), 130-132.

⁵ Detaylı bilgi için bkz., Fung Yu-Lan, *A Short History of Chinese Philosophy*, çev. Derk Bodde. (New York: Free Press, Collier Macmillan Publishers, 1966), 81-82.; Störig, *İlkçağ Felsefesi Hint-Çin-Yunan*, 136-139, 151.

başlamışlardır.⁶ Toplum yapısını düzenlemeye ve uygun yönetim şeklini elde etmeye yönelik fikirlerini, içerisinde yer aldığı dönemde geleneklerin ve törelerin eskisi kadar önemsenmemesi ve bu nedenle toplumsal ahlakın çökmesi temeline dayandıran Konfüçyüs, yöneticilerin başarılı olmasının, başka bir deyişle toplumsal düzenin sağlanmasının ve toplum ahlakının yeniden tesis edilmesinin ancak ve ancak geleneklere ve töreye sıkı sıkıya bağlanmak suretiyle gerçekleşebileceğine inanmıştır. Bunun gerçekleşebilmesi için kendi yaşam tarzına paralel olarak, en iyi yolun eğitim ve öğretim olduğunu savunan Konfüçyüs, bilgi birikimini geleneklere sadık kalarak paylaşma yoluna gitmiş, fikirlerini öğrencileriyle paylaşarak onların birer “jen”, başka bir deyişle ideal/üstün insan olabilmeleri için en iyi biçimde eğitmeye çalışmıştır. Nitekim, Konfüçyüs’e göre, sosyal ve siyasi yaşama yönelik bu ideallerin gerçekleşebilmesinin temel ön koşulu, kendisinin öngördüğü eğitimin verilmesidir.

1.1. Konfüçyüs Öğretisinde Eğitimin Önemi

Konfüçyüs’e göre, bir bireyin üstün insan olabilmesi ancak en iyi şekilde eğitilmesi ile mümkün olur; bugünün öğrencileri, yarının yöneticileridir. Dolayısıyla Konfüçyüs, kendisine ait ahlak öğretisini yayabilmek için eğitimin kapısını herkese açmıştır. Konfüçyüs, bireyin “jen” insan, yani çok yönlü ve erdemli kimse⁷ olma-ya yönelik eğitimini, bilginin elde edilmesi ve kişiliğin geliştirilmesi olmak üzere iki temel kısımdan oluşturmuştur. Bu eğitim bağlamında bilgi, klasikler aracılığıyla edinilir ve bu bilgileri içselleştiren kişi ilk adımı tamamlayarak “donanımlı insan” haline gelir, böylece “üstün insan” olma hedefine bir adım daha yaklaşmış olur. Kişiliğin gelişmesi ise, Konfüçyüsçülüğün temel fikirleri olarak nitelendirilen ilkelerin içselleştirilmesi sonucu gerçekleşir. Bu temel ilkeler; adların düzenlenmesi gerekliliğini idrak etmek, iyi niyetlilik ve doğruluk (yi ve jen) kavramlarının önemini anlamak ve Ming’i, yani Altı Klasik’e işaret eden “Göğün Buyrukları”nı bilmektir. Konfüçyüs’ün ahlak temelli öğretisinin temelini oluşturan, hedeflenen ideallere ulaşmada köprü rolü gören fikirler içeren bu ilkeler, klasikler aracılığıyla öğrenilen geleneğin ve geleneksel uygulamaların akla uygun hale getirilerek içselleştirilmesi ve iletilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

Konfüçyüs’ün iki temel kısımdan oluşturduğu ahlak temelli öğretisinin amacı, herkesin “üstün insan” seviyesine erişebilmesini sağlamak ve böylece, dolaylı bir biçimde, toplum yapısını düzenlemek ve topluma uygun yönetim şeklini belirlemektir. Nitekim, Konfüçyüs’e göre; üstün erdemli, hikmet bilgisine sahip olan kişi, yani bir bilge imparator yönetiminde,⁸ üstün insanlardan oluşan bir toplum zaten düzeni, huzuru ve adaleti içerisinde barındırıyor olacaktır. Daha önce de belirtildiği üzere, Konfüçyüs’ün sosyal ve siyasi yaşama yönelik bu ideallerini gerçekleştirebilmesinin temel ön koşulu, kendisinin öngördüğü eğitimin verilmesidir. Öğrenmenin ve öğrenileni başkalarına öğretmenin zevkli bir eylem olduğunu düşünen Konfüçyüs için eğitim söz konusu olduğunda, kişinin, toplumun hangi tabasına mensup olduğunun veya ahlaki değerlerinin hiçbir önemi yoktur. Eğitim, hiçbir ayırım yapılmadan, zengin-fakir fark etmeksizin herkese verilmelidir.⁹ Burada önem arz eden asıl husus, eğitim alma niyetinde olan bireylerin, erdemli kişilere dönüşmelerine yardımcı ol- maktır.

⁶ Yazgan Yalkın, *Antik Çağ Çin Felsefesi ve Mantık Çalışmaları, Çin Felsefesi ve Mantık Bilimi-1*, 57.

⁷ Yu-Lan, *A Short History of Chinese Philosophy*, 42-43.

⁸ Erden Miray Yazgan Yalkın, “Bilge İmparator Filozof Krala Karşı,” *Temaşa Felsefe Dergisi* sayı: 6 (Ocak 2017): 137. <https://dergi-park.org.tr/tr/pub/temasa/issue/27577/292480>

⁹ Yazgan Yalkın, “Bilge İmparator Filozof Krala Karşı,” 53.

Konfüçyüs öğretisi kapsamında eğitimin başarılı bir şekilde tamamlanmasında rol oynayan en temel unsurlar ise müzik ve merasimler olarak sıralanmıştır. Bu çalışmada kaynak olarak yararlanılan ve Türkçeye “Konuşmalar”¹⁰ olarak çevrilen Lun Yü adlı eserde¹¹ Konfüçyüs, eğitilecek kimseye önce şiirlerin, devamında ise merasimlerin öğretilerek bu eğitimin müzik ile tamamlanması gerektiğini belirtmiştir. Konfüçyüs’ün kendi öğretisinin merkezine yerleştirdiği “jen ren” yani erdemli insan kavramı, daha önce belirtilenlere ek olarak, merasimlere ve müziğe bağlı olan kimseler için kullanılmaktadır. Lun Yü adlı eserde yer alan bu ifadeleri ile Konfüçyüs, söz konusu belirlenimi daha da açık bir şekilde gözler önüne sermektedir. Nitekim, onun ifadeyiyle, erdemli olmayan bir kimse hiçbir şekilde dinsel törenlerle ilgi duymaz. Çünkü erdemsiz bir kimsenin müzikle ilgilenmesi söz konusu değildir.¹² Konfüçyüs’e göre zekâ, şiir ile gelişir. İnsanın öz yapısının temelinde ise eğitim ve toplum kuralları bulunur. Ancak, erdemli olmak için, müzik eğitiminin tamamlanmış olması şarttır.¹³ Sadece bilgili olmak, tok gözlü olmak, çeşitli alanlarda hüner sahibi olmak, erdemli bir kişi olmak için yeterli nitelikler değildir. Erdemli olacak kişinin merasim kurallarına uyması ve müziğe bağlı olması gerekmektedir.¹⁴

Konfüçyüs’ün bu düşünceleri, öğretilerine, erdemli kişi olmanın ön koşullarından birinin müziğe ve merasimlere bağlılık olduğu ve bu bağlılığın sadece erdemli insanlar tarafından gösterilebileceği şeklinde tezahür etmiştir. Bu durum, Konfüçyüs’ün müziğe ve merasimlere oldukça büyük bir değer ve önem atfettiğini gözler önüne sermektedir. Zira, bu bağlamda, müziğin ne’liği ve ‘iyi’ olarak nitelendirilebilecek bir müziğin nasıl olması gerektiği, müzik eğitiminin koşul ve unsurları, nihayetinde kimlerin müzik eğitimi alabileceği ve müzikle birlikte merasimlerin/ritüellerin neden önemli olduğuna dair Konfüçyüs’ün bütün düşünceleri, yalın ve açık ifadeleriyle Yüeh Chi’de toplanmıştır.¹⁵

Daha önce ifade edildiği üzere, Konfüçyüs, kişilerin erdemli birer birey olmalarındaki en önemli faktör olduğuna inandığı eğitime oldukça önem vermiştir. Konfüçyüs, bilginin elde edilmesi ve kişiliğin geliştirilmesi olmak üzere iki aşamada gerçekleşen eğitim faaliyetlerine altı sanat dalı dahil etmiştir. Bunlar sırasıyla; törenler, müzik, atıcılık, çizim, yazım ve matematiktir.¹⁶ Konfüçyüs, öğrenim (bilginin edinilmesi) sürecinin en önemli kısmını teşkil eden müzik eğitiminin nasıl olması gerektiğini, müziğin önemi,¹⁷ nesnesi,¹⁸ içeriği,¹⁹ yöntemi²⁰ gibi temel unsurlarını açık bir şekilde ortaya koymuştur.

¹⁰ Bkz. Konfüçyüs, *Konuşmalar*, çev. Muhaddere Nabi Özerdim. (Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1974).

¹¹ Lun Yü, (Konfüçyüs’un Konuşmaları) Konfüçyüs’un öğrencileri tarafından derlenmiş, Konfüçyüs’un yazılı ve sözlü ifadelerini içeren, Konfüçyüs öğretisinin en saygın metni ve Çin’in en önemli felsefe yapıtlarından biridir. Konfüçyüs’un konuşmaları yirmi bölüm içerisinde maddeler halinde yazılmıştır. Bu çalışmada atıf yapılacak konuşmalar, dip notlarda önce konuşmalar içindeki bölüm numarası (x) sonra o bölüm içerisindeki sıra numarası (y) ile, (Konfüçyüs, *Konuşmalar “Lun Yü”*, x:y) şeklinde gösterilecektir.

¹² Konfüçyüs, *Konuşmalar “Lun Yü”*, 3:3.

¹³ Konfüçyüs, *Konuşmalar “Lun Yü”*, 8:8.

¹⁴ Konfüçyüs, *Konuşmalar “Lun Yü”*, 14:13.

¹⁵ Konfüçyüs, *Büyük Bilgi ve Müzik Hakkında Notlar*, çev. Muhaddere Nabi Özerdim. (Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1963), 21-51.

¹⁶ Ji Yue, “Confucius On Music Education,” *Nebula* 5.1/5.2, (Haziran 2008): 128. <http://www.nobleworld.biz/images/Yue.pdf>

¹⁷ Konfüçyüs, *Konuşmalar “Lun Yü”*, 8:8.

¹⁸ Konfüçyüs, *Konuşmalar “Lun Yü”*, 25:38.

¹⁹ Konfüçyüs, *Konuşmalar “Lun Yü”*, 3:25.

²⁰ Konfüçyüs, *Konuşmalar “Lun Yü”*, 7:7-8.

1.2. Konfüçyüs Öğretisinde Müzik Eğitimi

Konfüçyüs'e göre başarılı bir müzik eğitimin temelinde, tıpkı eğitimin diğer boyutlarında olduğu gibi, öğrencinin motivasyonu yer alır. Zira Konfüçyüs'e göre bir öğrencinin motivasyonu her şeyden daha önemlidir. Bilginin bilgiyi alan tarafından başarılı bir şekilde edinilmesi ve gereğince kavranması hususu söz konusu olduğunda, yeterince motive olmuş bir öğrencinin, motive olmamış öğrencilere kıyasla çok daha başarılı olacağı görülür. Bir diğer husus, söz konusunu eğitimde öğretilen bilginin içselleştirilmesidir.²¹ Konfüçyüs bu konuda da birkaç unsurun altını önemle çizmiştir. Konfüçyüs'e göre bilginin içselleştirilmesine yönelik bir eğitim söz konusu olduğunda, yeni bilgileri, geleneği takiben deyimler, atasözleri ve manzumeler şeklinde aktarmak en doğrusudur. Bu durum, eğitimi alan kişinin klasikleri kavrama yordamıyla geleneğe sıkı sıkıya bağlı kalmasını ve aldığı bilgiyi tümüyle içselleştirmesini sağlar. Konfüçyüs'ün bu konuyla ilgili altını çizdiği bir diğer unsur ise eğitimin hızlı ve yüzeysel olmak yerine verilen bilgilerin içselleştirilmesini hedeflemesi ve adım adım ilerletilmesidir. Konfüçyüs'ün bu gerekliliği vurgulamasının asıl nedeni, bütün öğrencilerin aynı kapasiteye sahip olamayabileceği görüşünden hareketle yeknesak ve mutlak bir eğitim yöntemi olmadığını savunmasıdır. Konfüçyüs, eğitimin temelinde sabır olduğunu öne sürmüştür. Öğretilen bilgilerin gereğince içselleştirilmesinde en önemli ve son unsur ise öğrenilen kuramsal bilgilerin pratiğe dökülmesidir.²²

Eğitimin temelleri olarak ifade edebileceğimiz bu ilkeleri ortaya koyduğu gibi, kendisi de bu ilkelere uyan Konfüçyüs, yukarıda belirtilen son ilke uyarınca, Chou Hanedanı'nın kuruluşundan İlkbahar ve Sonbahar döneminin ortalarına kadar süren yaklaşık 500 yıllık süreçte toparlanmış ve derlenmiş olan 3000 şiirden, erdem etiği ile doğrudan ilişkili olan 305 tanesini bestelemiş ve bu çalışmaları ile müziğe dair olan düşüncelerini, Çin felsefe tarihinde ve özellikle öğretisinde çok önemli yer teşkil eden Altı Klasik'ten birisi olan Shi-Jing yani şarkılar/ilahiler kitabında²³ bir araya getirmiştir. MÖ 11.yy. ile MÖ 6.yy. arasında Zhou hanedanının yetki sahibi memurları tarafından derlenen bir şiir koleksiyonu olan Shi-Jing'in Konfüçyüs biyografisi olarak bilinen bölümüne, Konfüçyüs'ün Shi-Jing'in üç yüz beş şiirinin tamamı için müzik bestelemiş olduğuna dair bilgiler kaydedilmiştir.²⁴ Nitekim bu çalışması kendisinin Antik Çin tarihinde sadece iyi bir filozof olarak değil, aynı zamanda çağının çok değerli ve başarılı bir müzik öğretmeni olarak anılmasına neden olmuştur.

Shi-Jing'te yer alan söz konusu 305 şiir (manzume), üç farklı türde sınıflandırılmıştır. Bahsedilen 305 şiirden 160 tanesi "Feng", yani halk şarkıları/türküleridir. Bu türküler, 13 bölge ya da devlete ilişkin örf ve adetleri, bayramları, günlük yaşamın nasıl olduğunu ve nasıl olması gerektiğini anlatır. Şiirlerin 105 tanesi "Ya", yani bayram kasideleri/gazelleridir. Ya, kendi içerisinde xiaoya (küçük kasideler) ve daya (büyük kasideler) olmak üzere ikiye ayrılır. Bu 105 şiirin 74'ünü teşkil eden küçük kasideler, yerel devletlerin kanunlarını konu almaktadır. Sayısı 31 olan büyük kasidelerin bazıları sadece Chou Krallığı ile ilgili olup bazıları ise Chou Krallığının Shang Krallığını nasıl devirdiğini anlatır. Geriye kalan 40 şiir ise Song, yani ilahilerdir. İlahileri kendi içlerinde 3 ayrı sınıfta ele almak mümkündür. İlahilerin bir kısmı Shang Hanedanı, bir kısmı Lu devleti ve bir kısmı da Chou Hanedanı'nın kurban törenleri ve bayramları hakkındadır. 305 şiirin her birinin ne hak-

²¹ Charlene Tan, "Confucianism and Education" in *Oxford Research Encyclopedia of Education*, ed. George W. Noblit (New York: Oxford University Press, 2017), 4, 8.

²² Tan, "Confucianism and Education," 8.

²³ Bkz. Konfüçyüs, *The Book of Songs "Shi-Jing" The Ancient Chinese Classic of Poetry*, çev. Arthur Waley. (New York: Grove Press, 1996).

²⁴ Yue, "Confucius On Music Education," 131.

kında yazılmış olduğu, başlıklarından açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Her şiir, ana temasını açık bir şekilde ortaya koyan kısa pasajlardan oluşmaktadır.

Konfüçyüs'ün eğitim anlayışında, ahlaki eğitimin tamamlanması bakımından Shi-Jing'in öğrenilmesi büyük önem taşır. Konfüçyüs, toplumsal yaşamı düzenleyen geleneksel kuralların neler olduğunu ve bunlara nasıl uyulması gerektiğini göstermesi, bu kurallara uymayanların nelerle karşılaştığını anlatması ve nesilden nesle aktarılmaya uygun olması bakımından Shi-Jing'i eğitimin merkezine yerleştirmiştir. Çin destanlarının tarihi bir kaynağı görevi gören Shi-Jing'de tarihe ilişkin şiirler, hiciv şiirleri, öyküsel şiirler, aşkı şarkıları, övgü amaçlı kasideler, mevsimlerle ilgili şarkılar ve çalışma ile ilgili şarkılar bulunmaktadır. Konfüçyüs'ün Shi-Jing üzerinden verdiği eğitimin iki aşaması vardır. Bu aşamalardan ilki, öğrencilere şiirlerin ve şiir melodilerinin öğretilmesidir. İkinci aşamada ise öğrenciler ile şiirler üzerine konuşulması ve tartışılmasıdır. Ancak, ne yazık ki, Konfüçyüs'ün bu 305 şiire yapmış olduğu bestelerin notaları zaman içerisinde kaybolmuştur. Bu, Çin müzik tarihi bakımından oldukça büyük bir kayıptır çünkü söz konusu şarkılar, kasideler ve ilahiler, Antik Çin müziğinin en değerli örnekleri olarak dikkat çekmektedir.

Konfüçyüs, eğitim anlayışında önemli bir yere sahip olan bu kitaptaki bütün şiirlerin ortak bir temayı, “*Fesat düşüncelere sahip olma*”²⁵ düşüncesini ifade ettiklerini belirtmiştir. Nitekim, bu düşünce biçimi, iyi bir müzik eğitimi verilmesinin ne kadar önemli olduğunun altını çizmekte ve müziğin hizmet ettiği amaç ile uyum göstermektedir. Konfüçyüs'ün Lun Yü'deki öğretisi bağlamında kısaca ifade etmek gerekirse bu amaç, bireyin yardımseverlik, adalet, dürüstlük, bilgelik ve samimiyet olarak sıralanan beş erdemin kazanımını sağlamaktır.²⁶

1.2.1. Müziğin Önemi

Konfüçyüs'e göre iyi bir müzik eğitimi, müziğin özümsemesi yoluyla kişinin kalbini arındırır. Diğer bir ifade ile müzik eğitimi, zamanla kişinin temiz, nazik, inançlı bir kalbe kavuşmasını sağlar. Öyle ki müzik, insanın keskin köşelerini törpüleyerek yumuşatır ve düzeltir. Böylece insan, başkalarıyla olan münasebetlerinde daha açık, doğru, hoşgörülü ve anlayışlı bir tavır sergiler. Çünkü müziği takip eden kişilerin başkaları ile olan münasebetlerine iyi niyetlilik, dolayısıyla iyilik ve doğruluk hâkim olur. Burada, Konfüçyüs öğretisi bakımından müzik türlerine yüklenmiş olan değer unsurları oldukça belirleyicidir. Form ve içerik bakımından farklı şekillerde değerlendirmeye tabi tutulan müzik çeşitlerinin, birey üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri doğrultusunda türleri bakımından ele alınışında genel olarak dikkati çeken temel unsur, müzik eğitiminin bireylerin ahlaki gelişimlerinin sağlanmasında önemli bir görev üstlenmiş olduğudur.²⁷

Yukarıda sıralanan üç unsur neşenin temelidir. O halde böyle kimseler, artık neşeli ruhlara sahiptir. Burada “neşe” kavramına odaklanılması gerekmektedir. “Neşe” sözcüğü her ne kadar “coşku” kavramını çağırırsa da Çin kültüründe bu kavram “dinginliğe” işaret etmektedir. Konfüçyüs öğretisinde huzurun anahtarı olan dinginlik, bir kimsenin yaptığı işlerde devamlılığını koruyabilmesini sağlayan bir duygu du-

²⁵ Konfüçyüs, *Konuşmalar “Lun Yü”*, 2:2.

²⁶ Wai-Chung Ho, “Westernization And Social Transformations In Chinese Music Education 1895-1849,” *History of Education* 32, sayı: 3 (Mayıs 2003): 289-301.

²⁷ Marina Wong, “A Comparison between the Philosophies of Confucius and Plato as Applied to Music Education,” *The Journal of Aesthetic Education* 32, sayı: 3 (Sonbahar 1998): 111-112. <https://doi.org/10.2307/3333312>

rumudur. Kişi, eylemlerini aynı şekilde devam ettirebilmek yani süreklilik adına ihtiyaç duyduğu kuvveti, dinginlik (qi) ile sağlar. Qi kavramını genel olarak dinginliğin, yani içsel huzurun, düzenin ve dengenin kişiyeye verdiği yaşam enerjisi olarak ifade etmek mümkündür.

Antik Çin dünya görüşüne göre, evrensel olarak nitelendirilebilecek bu kuvvet enerjisini göksellikten (Ming) almaktadır. Gök, Çin evren tasavvurunun ve inanç sisteminin en temel unsurudur. Gök, yer ile eşsiz bir uyum içerisindedir.²⁸ Öyle ki gökyüzünde meydana gelen her şey yeryüzünü etkiler ve yeryüzünde meydana gelen her şey de gökyüzünü etkiler. Evren tasavvuru ve inanç sistemi doğrultusunda gök kavramı ile dinginlik arasındaki dolayimli ilişkiyi gözler önüne seren bu kavrayış çerçevesinde gök kavramı, dinginliğin ilahi (Tao) arka planını oluşturmaktadır. Dinginliğin böyle ilahi bir özellik kazanması, kişinin yaşam enerjisini arttırıp gün be gün daha da kuvvetlenmesini, korkusuz olmasını ve böylece kendisine, işine, toplumuna ve hükümdarına tereddütsüz inanmasını sağlar. Müziği takip ederek neşeli bir ruh haline bürünen, diğer bir ifade ile karakterlerini iyi niyetlilik ve doğruluk unsurları üzerinden inşa ederek başkalarıyla olan ilişkilerinde dikkatli, saygılı ve anlayışlı tavır sergileyen erdemli kişiler, her şeyin bir düzen içerisinde sürüp gitmesini sağlayacak eylemlerinin temelinde yer alan doğruluğun müzikten kaynaklandığını; müzik eğitimi almamış, dolayısıyla kalbinde ahenk olmayan kişilerin, kendilerinin aksine, yaşam enerjisi elde edememelerinden ötürü zamanla yalancı, hilekar, çevresine karşı ciddiyetsiz, saygısız ve tembel bir bireye dönüşmelerine neden olacağını bildiklerinden, müzik eğitimine önem verirler.

Konfüçyüs, müziği gök ve yer arasındaki söz konusu eşsiz uyumu sağlayan temel unsur olarak kabul eder. Müzik, kişinin akli ve kalbi arasında da aynı işlevi üstlenir. Konfüçyüs'e göre, bütün sesler zihinden, kalpten/dimağdan (xīn)'den çıkar. Değerli tarihçi ve çevirmen Muhaddere Nabi Özerdim, çevirisini yaptığı Konfüçyüs Büyük Bilgi ve Müzik Hakkında Notlar²⁹ kitabında, xīn kelimesinin tercümesinde kalp yerine dimağ ifadesini kullanmıştır. Kanaatimizce Özerdim'in bu tercihte bulunmasının sebebi, Mo Tzu gibi bazı Çin'li düşünürleri takiben, klasik anlamda bir kavrayışla akli yetiler ile duygusal yetiler arasındaki ayrımı vurgulamak için kullanılmış olmasıdır.

Tam kelime anlamıyla fiziksel kalbi ifade eden xīn (Çince: 心; pinyin: xīn), Çin felsefesinde, kişinin "eğilimine", "duygularına" veya bir şeye veya birine olan güvenine (Çince: 信; pinyin: xìn) atıfta bulunur, ancak eski Çinliler kalbin insan bilişinin merkezi olduğuna inandığı için sözcük "zihin" olarak da çevrilir. Bu nedenle genellikle çevirisi "kalp-zihin" olarak yapılır.³⁰ Niyet çağrışımı olduğundan uzun vadeli hedeflere atıfta bulunmak için kullanılabilir. Puett ve Gross-Loh'un³¹ da ifade ettiği şekilde, Çince orijinali xīn olan bu sözcüğü, kalp-zihin olarak çevirmek mümkündür. Xīn, yani kalp-zihin, rasyonelliğimizin merkezi olmasının yanı sıra duygularımızın da makamıdır. Xīn aracılığıyla, ölçüp biçebilir, fikir yorabilir, sevgiyi, nefreti ve neşeyi hissedebiliriz. Nitekim Konfüçyüs'ün önde gelen öğrencilerinden birisi olan Cai Xigin,³² seçkin insanları diğerlerinden ayıran şeyin duyular veya zekâ ile körü körüne ilerlemeleri değil, kalp-zihinleri ile iz sürme becerileri olduğunu savunmuştur. Ona göre kalp-zihni beslemek, karar verme becerisini geliştirmenin

²⁸ Detaylı bilgi için Bkz., Yu-Lan, *A Short History of Chinese Philosophy*, 87.

²⁹ Bkz. Konfüçyüs, *Büyük Bilgi ve Müzik Hakkında Notlar*.

³⁰ Leonard Tan, "A Transcultural Theory Of Thinking For Instrumental Music Education Philosophical Insights From Confucius And Dewey," *Philosophy of Music Education Review* 24, sayı: 2 (2016): 151-169. <https://doi.org/10.2979/philmusieducrevi.24.2.03>

³¹ Bkz. Michael Puett and Christine Gross-Loh, *Yol (The Path)*, çev. Ladin Arda. (İstanbul: Koridor Yayıncılık, 2016).

³² Cai Xigin, *Wise Men Talking Series, Mencius Says* (Beijing: Sinolingua Press, 2007), 16.

yegâne yöntemidir. Kalp-zihin aracılığıyla bir şeyin doğru olduğunu bilmek için bütüncül bir kavrayışa ihtiyaç vardır. Öyle ki iyi kararlar ancak zihin ve kalp bir bütün olduğunda alınabilir. Biz, çalışmamızın kapsamı doğrultusunda, Çin felsefesi alanında günümüzün önde gelen isimlerinden birisi olan Puett ve Gross-Loh'un yaklaşımını benimseyerek xın kavramına karşılık olarak kalp-zihin sözcüğünü kullanacağız.

Konfüçyüs'e göre ses, içten gelen duyguların kendilerini gösteriş biçimleridir. Diğer bir ifade ile müzik (yüe) insanların kalplerinden doğar. İnsan kalbi ise dışsal kaynaklı olarak harekete geçer. Seslerin bir sıraya konulmasına ton denir. Nitekim, müziği üreten tonlardır. Notalar ise kalp-zihinden (xın) doğan müziğin temsilidir. Erdemli bir kimse, notaları uyumlu bir şekilde bir araya getirerek ahenkli bir bütünü yani müziği (yüe) ortaya çıkartır; daha sonra da ayrıntılarını düzenler.³³

1.2.2. Müzik ile Kalp-Zihin Etkileşimi

“Büyük Bilgi ve Müzik Hakkında Notlar”³⁴ kitabında Konfüçyüs, bütün bu seslerin, dış etkenlerin kalp-zihnimize tesir etmeleri sonucu ortaya çıktıklarını belirtmiştir. Kederli kalp-zihinler, kesin ve sönücü olarak adlandırılacak kederli sesler çıkartırlar. Neşeli kalp-zihinlerden gelen sesler ince ve yavaştır. Sevinç dolu kalp-zihinler yüksek ve dağılma eğilimi gösteren sesler çıkartırlar. Hiddetli kalp-zihinlerin sesleri korkunç ve kabadır. Sevgi dolu kalp-zihinlerin verdiği sesler ise yumuşak ve ahenklidir. Konfüçyüs için müzik kalp-zihinlerden çıkan bu seslerin farkları ve uygunlukları arasında bir geçittir. İyi müziğin belirgin iki temel özelliği vardır. Bunlardan ilki, müziğin yeterli derecede çağrışım yaratma gücüne sahip olmasıdır; ikincisi ise müziğin güzelliğinin hissedilebilir olması yani müziğin çağrışımlarının kişide olumlu manevi değerlere karşılık gelmesidir.³⁵ Neşeli ve sevgi dolu kalp-zihinlerden varlığa gelen iyi notalar, ahenkli ve neşe verici bir müzik ortaya koyarak insana olumlu tesir eder. Neşeli yani dingin insanlar, daha önce de belirtildiği gibi, karakterlerini iyi niyetlilik ve doğruluk unsurları üzerinden inşa ettiklerinden, başkalarıyla olan ilişkilerinde dikkatli, saygılı ve anlayışlı tavır sergileyerek her şeyin bir düzen içerisinde sürüp gitmesini sağlayacak eylemlerde bulunacaklar, hükümdarlarına saygıda kusur etmeyeceklerdir.³⁶ Zaten, böyle bireylerin oluşturduğu bir toplulukta nizam ve intizam kendiliğinden var olacaktır. Buna karşılık kalp-zihin kederle hareket ettiğinde tonlar da keder verici olur. Kederli tonlar kötü notalardan oluşmuş demektir. Kötü notalardan oluşmuş melodi, bireye olumsuz bir şekilde etki eder ve onda olumsuz bir hava yaratır. Bozuk olarak da nitelendirilebilecek bu tür kötü müziğin sürekli olarak tekrarlanması hem bireysel hem de toplumsal açıdan pek çok olumsuz sonuçlar doğuracaktır. Konfüçyüs'ün “Büyük Bilgi ve Müzik Hakkında Notlar”³⁷ kitabında belirttiği üzere, olumsuz çağrışımlara neden olan bu tür müziğin sebebi olan fena notalar, insanların akıllarını bulandırarak merasimlerin yanlış ya da gelişigüzel gerçekleştirilmesine hatta zamanla terk edilmelerine; merasimlerin terk edilmesi ise kişilerin zihinsel gelişimlerinin engellenmesine ve sonuç olarak bireylerin tembel, mutsuz ve ruhsuz kişilere dönüşmesine neden olacaktır. Bu durumda dolaylı şekilde, ortaya mutsuz bireylerden oluşan mutsuz bir toplum çıkacak, devlet düzeni gereği gibi kurulamayacak hatta bir zaman sonra ahlaki ve siyasi çöküş baş gösterecektir.

³³ Konfüçyüs, *Büyük Bilgi ve Müzik Hakkında Notlar*, 36.

³⁴ Konfüçyüs, *Büyük Bilgi ve Müzik Hakkında Notlar*, 21.

³⁵ Yue, “Confucius On Music Education,” 129.

³⁶ Yazgan Yalkın, “Bilge İmparator Filozof Krala Karşı,” 129, 132, 134.

³⁷ Konfüçyüs, *Büyük Bilgi ve Müzik Hakkında Notlar*, 34, 35.

1.2.3. Merasimlerin Önemi

Merasimler, Çin kültüründe müziğin en önemli kullanım alanlarından birini teşkil eder. Müziğin gücü, merasimler aracılığıyla kişiden başlayarak topluma yayılır. Merasimler; kişinin zihnini terbiye eder ve kendisini yetiştirip geliştirmesini ve çevresine karşı ciddi ve saygılı olmasını sağlar. Ciddi ve saygılı kişi, onurlu ve ağırbaşlı bir bireydir. Dolayısıyla, Konfüçyüs için bir ülkede hatta dünyada düzenin sağlanması, yani yönetilen toplumun iyi bir şekilde nizama sokulmasının yolu müzik ve merasimlerden geçmektedir. Müzik, bizim içimizde dingin yani ölçülü ve dengeli doğruluk içeren bir hareketlilik oluştururken, merasimler ise dış dünyada bir hareketliliğe sebep olur. Başka bir deyişle, müzik ahenk yaratırken, merasimler itaati sağlar. Nitekim, Konfüçyüs'e göre, bir toplumu oluşturan bireylerde içte ahenk ve dışta itaat sağlandığında kayıtsız duygulara kapılma ve hükümdara başkaldırma gibi olumsuzluklar söz konusu olamaz.³⁸ Konfüçyüs'ün "Büyük Bilgi ve Müzik Hakkında Notlar"³⁹ kitabında, bu görüşünün Lun Yü'de "Müzik ve merasimlerin yolu açıldığında dünyada zorluk kalmaz" şeklinde ifade edildiği belirtilmiştir.

İnsan davranışlarını ve inançlarını derinden etkilediğine inandığı müzik ve merasimlerin asıl amacının, halkı eğitmek ve onlara iyi ve yüce duygular aşlamak olduğu görüşünden hareketle müzik eğitimine önem ve ağırlık veren Konfüçyüs'ün bu tutumundan açıkça anlaşılmaktadır. Nitekim kendisi, evrendeki genel düzen ve ahengin (uyumun) temel unsuru olarak nitelendirdiği müzik ve müziğin uygulanma alanı olarak belirlediği merasimler aracılığıyla, içerisinde yaşadığı toplumu terbiye etmek, doğada var olan düzen ve ahengi toplum içerisinde de sağlamak gayesindedir.⁴⁰ Müzik, merasimler ile birlikte, hem inançta, yani gök ile yer arasında, hem devlette, yani hükümdar ile halkı arasında, hem de kişide, kişinin kendisi ile kalp-zihin arasında düzeni sağlayacaktır.

2. Günümüzde Eğitim ve Müziğe Verilen Önem

Antik Çağ'da Konfüçyüs'tan hemen sonra yaşamış olan büyük filozof Platon'un "Politeia" (Devlet)⁴¹ metinlerini okuduğumuzda, Platon'un da ideal yöneticinin, alacağı eğitimdeki en önemli derslerden ikisinin müzik ve beden eğitimi olduğunu belirttiğini görürüz. Platon;

"İşte, bu yüzdendir ki Glaukon, müzik en önemli eğitim aracıdır, çünkü ritim ve makam ruhumuzun derinliklerine kadar sokularak bizi çepeçevre sarar, ona soylu davranış kazandırır. İnsan doğru bir müzik eğitimi almışsa, ruhu da güzelleşir, aksi halde tersi olur."⁴²

diyerek, insan ruhunun eğitilmesinin, eğitimin asıl unsurlarından olduğunu ifade etmiştir.

Yakın geçmişe baktığımızda Atatürk, fikirlerin ve inkılapların yaygınlaşması, topluma mâl olması konusunda en etkin yolun sanat olduğunu vurgulamış, "sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş olur" diyerek sanata verdiği önemi ifade etmiş ve müziği "hayatın neşesi, ruhu, sevinci ve her şeyi" olarak tanımlamıştır.⁴³

³⁸ Yazgan Yalkın, "Bilge İmparator Filozof Krala Karşı," 9.

³⁹ Konfüçyüs, *Büyük Bilgi ve Müzik Hakkında Notlar*, 36, 46.

⁴⁰ Yazgan Yalkın, "Bilge İmparator Filozof Krala Karşı," 135, 136.

⁴¹ Bkz. Platon, *Devlet*, çev. Cenk Saraçoğlu ve Veysel Atayman. (İstanbul: Bordo Siyah Yayınları, 2006).

⁴² Platon, *Devlet*, 401.

⁴³ "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III" (Ankara: Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları, 1997), 231, 232.

Eğitim kategorisinde eserler yazmış bir yazar olan Prof. Dr. Nurettin Fidan, kitabında, eğitim sürecini;

“Eğitim en genel anlamıyla insanları belli amaçlarına göre yetiştirme sürecidir. Bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır. Bu farklılaşma eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir.”⁴⁴

şeklinde tanımlamış ve bu süreçte kazanılacak bilgiler kadar becerilerin de önemini vurgulamıştır.

Müzik eğitimi kategorisinde akademik eserler yazmış popüler bir yazar olan Prof. Dr. Ali Uçan, müziği “Duygu, tasarım ve izlenimleri belirli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre birleştirilmiş seslerle işleyip anlatan estetik bir bütündür.”⁴⁵ şeklinde, duyguların seslerle anlatılması olarak tanımlamış, buna benzer şekilde, yaratıcı drama yönteminin Türkiye’deki öncülerinden olan Prof. Dr. İnci San, müziğin aynı zamanda duyguların geliştirilmesinde de rolü olduğunu “Çağdaş eğitimin bir boyutu olan sanat eğitimi; görmeyi, işitmeyi, dokunmayı, tat almayı öğreterek yaratıcılık için gerekli olan kişisel duygu ve deneyimleri geliştirir.”⁴⁶ ifadesiyle vurgulamış, sanat eğitiminin çağdaş eğitimdeki yerini de belirtmiştir.

2.1. Müziğin Çoklu Zekâya Etkileri

Çoklu zekâ kuramını geliştiren Howard Earl Gardner, “Multiple Intelligences: The Theory in Practice”⁴⁷ başlıklı kitabında zekâyı, “Bir veya daha fazla kültürel yapıda değeri olan bir ürüne şekil verme ya da problemleri çözme yeteneği” olarak tanımlamıştır. Müziğin eğitimdeki rolünün önemini ve gerekliliğini, geliştirmiş olduğu çoklu zekâ teorisinde ifade eden Gardner, müziğin diğer zekâ alanlarına göre özel bir zekâ alanı olduğunu, daha duygusal ve kültürel bir ağırlığı olduğunu, bazı insanların organize olurken düşünmelerine ve çalışmalarına yardımcı olduğunu ve diğer zekâ alanlarının gelişmesinde rol oynadığını da ifade etmiştir. Araştırmacılar, Gardner’in çoklu zekâ kuramını doğrudan dikkate almadan çoklu zekâ kapsamında olan alanları detaylı olarak incelemişler ve müziğin bu zekâ alanlarındaki geliştirici etkilerini tespit etmişlerdir. Tespit edilen bu etkiler, alanlarına göre şöyle sıralanabilir.

2.1.1. Müzik Eğitiminin Sözel-Dil Zekâ Alanına Etkisi

Martin F. Gardiner, Alan Fox, Faith Knowles ve Donna Jeffrey tarafından 1996 yılında yapılan çalışmada⁴⁸ araştırmacılar, 2 ilköğretim okulundaki 8 sınıfta bulunan 96 öğrenciyi deney grubu ve kontrol grubuna ayırmışlardır. Dört sınıftan oluşan deney grubuna zenginleştirilmiş, sıralı, beceri geliştirici bir müzik programı uygulanmış, diğer 4 sınıftan oluşan kontrol grubuna ise standart bir müfredat uygulanmıştır. Yedi ay sonra, tüm öğrenciler standartlaştırılmış başarı testlerine sokulmuştur. Çalışmanın sonunda deney grubu öğrencilerinin okuma başarılarının, müzik programına katılmayan öğrencilerden çok daha yüksek olduğu saptanmıştır.

⁴⁴ Nurettin Fidan, *Okulda Öğrenme ve Öğretme* (Ankara: Cantekin Matbaası, 2012), 4.

⁴⁵ Ali Uçan, *Müzik Eğitimi/Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar* (Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 1997), 10.

⁴⁶ İnci San, *Sanat ve Eğitim* (Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1985), 17.

⁴⁷ Bkz. Howard Earl Gardner, *Multiple Intelligences: The Theory in Practice, A Reader* (New York: Basic Books, 1993).

⁴⁸ Martin Gardiner vd., “Learning improved by arts training,” *Nature* sayı: 381 (Mayıs 1996): 284. <https://www.nature.com/articles/381284a0.pdf>

2.1.2. Müzik Eğitiminin Matematiksel-Mantıksal Zekâ Alanına Etkisi

Martin F. Gardiner, Alan Fox, Faith Knowles ve Donna Jeffrey tarafından 1996 yılında yapılan araştırmada⁴⁹ zenginleştirilmiş program uygulanan deney grubu öğrencilerinin, matematikte de önemli gelişme gösterdiği, diğer grup öğrencilerine göre %20 daha iyi performans gösterdikleri gözlemlenmiştir. Projeden sonraki iki yılın ardından bu oranın daha da arttığı tespit edilmiştir.

2.1.3. Müzik Eğitiminin Görsel-Uzaysal Zekâ Alanına Etkisi

Yapılan deneyde⁵⁰ kullanılan müziğin ismi ile anılan “Mozart Etkisi”, bir Mozart sonatını 10 dakika süre ile dinleyen 36 üniversite öğrencisinin, gevşeme talimatlarını veya sessizliği dinledikten sonraki uzaysal-zamansal görevde daha yüksek puan aldıkları bulgusuna işaret etmektedir. Bu etki, yaklaşık 10 dakika sürmüştür. Daha sonra gerçekleştirilmiş olan, 3 ila 12 yaşları arasındaki 701 çocuğu içeren 15 çalışmanın meta-analizi,⁵¹ müzik eğitimi verilen çocukların mekânsal-zamansal görevlerdeki kontrollerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Müziğin insan zekâsı ve duyguları ve beyni üzerindeki etkileri çeşitli araştırmalara konu olmuş ve elde edilen sonuçlar bu etkinin pozitif yönde olduğunu doğrulamıştır. Elbette, müziğin birey üzerindeki bu pozitif etkisi, bireyin içerisinde yer aldığı topluma da aynı şekilde yansımaktadır. Bu hususu Yrd. Doç. Dr. Hakan Çuhadar, “Müzik ve Beyin” başlıklı çalışmasında “Müzik toplumla etkileşip bütünleşen sanatların başında yer alır. Bir milletin gelişmişlik düzeyini belirlemede müzik, önemli bir göstergedir. Toplumsal bir olgu olan müziğin geldiği nokta, toplumun geldiği noktayla paralellik gösterir.”⁵² şeklinde ifade etmiştir.

Sonuç

Özet olarak, Konfüçyüs’ün ahlak temelli öğretisinin asıl amacının, toplum içerisindeki iç karışıklıkların yanı sıra ahlaki, politik ve ekonomik çöküşün önlenmesini sağlamak olduğu ifade edilebilir. Bunun için bütün bireylerin erdemli birer insan olması gerektiğini savunan Konfüçyüs’e göre, erdemli insanlardan oluşan bir toplum, huzuru ve düzeni halihazırda barındırıyor olacaktır. Ona göre insanların erdemli olabilmelerinin tek yolu, onları en iyi şekilde eğitmektir. Konfüçyüs’e göre erdemli olarak nitelendirilebilecek bir kimsenin eğitimi ancak müziğin ve müziğin en önemli kullanım yeri olan merasim kurallarının öğrenilmesi ile tamamlanabilir. Merasimler, insanların zihinlerini fesat düşüncelerden arındırırken müzik, insanların kalplerini kötü duygulardan arındırır.

Öyle ki Konfüçyüs, müziğin makro kozmosta gerçekleştirdiği uyum işlevinin benzerinin mikro kozmosta da yani erdemli insan bedeni içinde söz konusu olduğuna inanmıştır. Nitekim müzik, ideal bir devlet, bu devlette varlık gösterecek ideal bir toplum ve her ikisinin gerçekleşmesinde asıl unsur olan ideal

⁴⁹ Gardiner vd., “Learning improved by arts training,” 284.

⁵⁰ Frances H. Rauscher vd., “Music and spatial task performance,” *Nature* sayı: 365 (1993): 611. <https://www.nature.com/articles/365611a0>

⁵¹ Lois Hetland, “Learning to make music enhances spatial reasoning,” *Journal of Aesthetic Education* 3/4, sayı: 34 (2000): 179-238. https://www.jstor.org/stable/3333643?read-now=1&seq=1#page_scan_tab_contents

⁵² C. Hakan Çuhadar, “Müzik ve Beyin,” *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* sayı: 2 (2008): 67-76. <https://dergipark.org.tr/pub/cusosbil/issue/4379/60036>

bireyin varlık bulması amacına bu şekilde hizmet edecektir. Tam da bu nedenle Konfüçyüs, merasimlerin ve müziğin en güzel ve geleneklere en uygun şekilde öğrenilmesi amacıyla şarkılar kitabını derlemiş ve bu kitabı eğitiminin merkezine yerleştirmiştir. Konfüçyüs öğretisinde bilmenin tek yolu düşünme ve hissetme değildir; kişi duyular yoluyla da bilgi kazanır.

Birey, müzik yaparken bedenini ve beynini bir bütün olarak kullanmaktadır. Müzik, mutlu ve iyi bireyler yetiştirmek için, eğitimsel açıdan ruhun mutluluğa ve iyiliğe ulaşması amacıyla kullanılan araç olmalıdır. Müzik ve müzik eğitimi gerek eğitim-öğretim sistemi planlamakla görevli ve yetkili olanlarca, gerek eğitim kurumlarınca çağımız koşullarına uygun olarak ele alınmalı ve düzenlenmelidir. Bu çalışma yapılırken, müziğin duygusal yönünden ziyade eğitimsel yönünü irdelenerek, müzik eğitimi bir amaç olarak değil, eğitsel bir araç olarak ele alınmalıdır.

Öncelikle, özellikle ilk ve orta öğretim kurumlarında müzik eğitimi, her öğrenci için zorunlu olmalıdır. Her öğrencinin bir müzik aleti ile ilgilenmesi mutlaka sağlanmalı ve öğrenciler müzik aleti çalmaya teşvik edilmelidir. Öyle ki müzikal yeteneği yetersiz olan öğrencilerin bile bir vurmalı müzik aletine eliyle vurmak suretiyle dahi diğerlerinin yaptığı müziğin temposuna ve dolayısı ile duygusal bütünleşmeye katılabileceği göz ardı edilmemelidir. Duygusal bütünleşmenin daha kapsayıcı bir şekilde gerçekleştirilmesi ve motivasyonun daha da güçlendirilmesi amacıyla konser programları oluşturulmalıdır. Her eğitim kurumu mutlaka bir bando takımı kurmalı ve milli bayram, o kuruma ait tarihi özel günler gibi her fırsatta oluşturulacak gösteriler ile kurumdaki tüm öğrenciler arasında, tıpkı bir maç sırasında aynı takımı tutan taraftarların yaşadığı coşku ve bütünleşme gibi bir araya gelmesi sağlanmalıdır. Bu tür etkinlikler, bireyler üzerinde Antik Çağ'dan beri değişmeyen pozitif etkiyi gösterecek ve başarılı eğitim ile ideal toplum oluşturulması yolunda önemli bir katkı sağlayacaktır.

Eğitim sisteminde müzik eğitiminin yeri ve önemi konusunda gelecekte Avrupa, Kuzey Avrupa ülkeleri, diğer Uzak Doğu ülkeleri ve hatta Yeni Dünya ülkeleri gibi diğer farklı kültürlerin filozoflarının görüşlerine ve eserlerine dayanılarak yapılacak araştırmalar, kültürlerarası bir teori inşa etme çalışmaları için ufuk açıcı olacağı gibi, artık tamamen küreselleşmekte olan dünyamızda çağdaş eğitim programlarında müziğe verilmesi gereken yer hakkında belirleyici olacaktır.

Kaynakça

- “Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri I-III.” Ankara: Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, 1997.
- Çuhadar, C. Hakan. “Müzik ve Beyin,” *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* sayı: 2 (2008): 67-76. https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/4379/60036_
- Fidan, Nurettin. *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Cantekin Matbaası, 2012.
- Gardiner, Martin F., Alan Fox, Faith Knowles and Donna Jeffrey. “Learning improved by arts training,” *Nature* sayı: 381 (Mayıs 1996): 284. <https://www.nature.com/articles/381284a0.pdf>
- Gardner, Howard Earl. *Multiple Intellegences: The Theory in Practice, A Reader*. New York: Basic Books, 1993.
- Hetland, Lois. “Learning to make music enhances spatial reasoning,” *Journal of Aesthetic Education* 3/4, sayı: 34 (2000): 179-238. https://www.jstor.org/stable/3333643?read-now=1&seq=1#page_scan_tab_contents
- Ho, Wai-Chung. “Westernization And Social Transformations In Chinese Music Education 1895-1849,” *History of Education* 32, sayı: 3 (Mayıs 2003): 289-301.
- Konfüçyüs. *Büyük Bilgi ve Müzik Hakkında Notlar*. Çeviren: Muhaddere Nabi Özerdim, Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1963.
- Konfüçyüs. *Konuşmalar*. Çeviren: Muhaddere Nabi Özerdim, Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1974.

- Konfüçyus. *The Book of Songs "Shi-Jing" The Ancient Chinese Classic of Poetry*. Çeviren: Arthur Waley, New York: Grove Press, 1996.
- Platon. *Devlet*. Çeviren: Cenk Saraçoğlu ve Veysel Atayman, İstanbul: Bordo Siyah Yayınları, 2006.
- Puett, Michael and Christine Gross-Loh. *Yol (The Path)*. Çeviren: Ladin Arda, İstanbul: Koridor Yayıncılık, 2016.
- Rauscher, Frances H., Shaw Gordon L. and Ky Catherine. "Music and spatial task performance," *Nature* sayı: 365 (1993): 611. <https://www.nature.com/articles/365611a0>
- San, İnci. *Sanat ve Eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1985.
- Shih, Hu. *The Development of Logical Method in Ancient China*. Shanghai: The Oriental Book Company, 1922.
- Störig, Hans Joachim. *İlkçağ Felsefesi Hint Çin Yunan*. Çeviren: Ömer Cemal Güngören, İstanbul: Yol Yayınları, 1994.
- Tan, Charlene. "Confucianism and Education" in *Oxford Research Encyclopedia of Education*, Editör: George W. Noblit, 1-18. New York: Oxford University Press, 2017.
- Tan, Leonard. "A Transcultural Theory Of Thinking For Instrumental Music Education Philosophical Insights From Confucius And Dewey," *Philosophy of Music Education Review* 24, sayı: 2 (2016): 151-169. <https://doi.org/10.2979/philmusieducrevi.24.2.03>
- Uçan, Ali. *Müzik Eğitimi/Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 1997.
- Wong, Marina. "A Comparison between the Philosophies of Confucius and Plato as Applied to Music Education," *The Journal of Aesthetic Education* 32, sayı: 3 (Sonbahar 1998): 111-112. <https://doi.org/10.2307/3333312>
- Xigin, Cai. *Wise Men Talking Series, Mencius Says*. Beijing: Sinolingua Press, 2007.
- Yazgan Yalkın, Erden Miray. "Bilge İmparator Filozof Krala Karşı," *Temaşa Felsefe Dergisi* sayı: 6 (Ocak 2017): 121-151. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/temasa/issue/27577/292480>
- Yazgan Yalkın, Erden Miray. *Antik Çağ Çin Felsefesi ve Mantık Çalışmaları, Çin Felsefesi ve Mantık Bilimi-1*. İstanbul: Demavend, 2017.
- Yue, Ji. "Confucius On Music Education," *Nebula* 5.1/5.2, (Haziran 2008): 128-133. <http://www.nobleworld.biz/images/Yue.pdf>
- Yu-Lan, Fung. *A Short History of Chinese Philosophy*. Çeviren: Derk Bodde, New York: Free Press, Collier Macmillan Publishers, 1966.